

UDC 821.113.6

Irina Matashina

*Institute of Linguistics, Literature and History of Karelian Research Centre,
Russian Academy of Sciences*

SKILDRING AV DEN SOVJETISKA VERKLIGHETEN I KJELL WESTÖS ROMAN “HÄGRING 38”*

For citation: Matashina I. Skildring av den sovjetiska verkligheten i Kjell Westös roman “Hägring 38”. *Scandinavian Philology*, 2020, vol. 18, issue 2, pp. 344–355. <https://doi.org/10.21638/11701/spbu21.2020.209>

Artikeln är tillägnad åt romanen “Hägring 38” av den moderna finsk-svenska författaren Kjell Westö (publicerad 2013). Handlingen äger rum på 1930-talet, och en viktig roll i romanen spelar beskrivningen av historiska bakgrunden. Författaren kunde inte ignorera Finlands utrikespolitiska band, inklusive förbindelserna med Sovjetunionen. Sådana referenser analyseras i denna artikeln. De historiska fakta som nämns i romanen är för det mesta äkta, eftersom Westö tar den faktiska beredningen av sina verk mycket seriöst. Ändå är vissa händelser upplysta genom prismet av huvudpersonens uppfattning, så de kan inte vara objektiva. Således framträder Moskva i romanen “Hägring 38” som ett fäste för stadscivilisationen, där ett nytt sätt att leva växer fram. Huvudpersonen, efter att ha befunnit sig i tjänst i Sovjetunionens huvudstaden, upplever en dissonans av sin inre världsbild med vad han möter i verkligheten. Skildringen av den sovjetiska verkligheten i romanen präglar det bagage av kunskap som stod till förfogande för 1900-talet om stalinismens tid, och skiljer sig därför påfallande från de intryck som uppstod bland samtida i den beskrivna historiska perioden. Författarens bekantskap med rysk litteratur kan också ha en inverkan, eftersom dess representanter nämns i verket, och huvudpersonen talar om deras inflytande på sin humör. Förhållandet mellan objektivt avbildade historiska fakta och den subjektiva uppfattningen av Westös karaktärer skapar en unik atmosfär, som uppskattades av kritiker som tilldelade romanen «Hägring 38» ett prestigefyllt pris.

Nyckelord: Finlandssvensk litteratur, 2000-talet, Kjell Westö, bilden av Sovjetunionen.

* With the support from the RFFR (Russian Foundation for Fundamental Research) (grant No. 20-012-00171 A).

Finlands historia är unik inte bara för dess originalitet, utan också för dess nära relation till historien av två grannstater, Sverige och Ryssland. Fram till 1809 var Finland en del av Sverige, och efter det rysk-svenska kriget blev det Storfurstendömet Finland, en del av det ryska imperiet. År 1917 blev Finland ett separat stat och det är en milstaple i dess historia. Relationer med Sovjetunionen återspeglas också i landets kulturliv och har redan studerats av forskare, till exempel i E. Soinis monografi "Inträngningen av rysk och finsk litteratur under första hälften av 1900-talet". Pekka Pesonen konstaterar att finländska intelligentsia under 1920-talet hade negativ relation mot den ryska kulturen, men under efterkrigstiden "efter freden påbörjades vänskap med Sovjetunionen, som skapades med hjälp av skönlitteratur" [Pesonen, p. 302]. Utan tvekan fanns det i början av 1900-talet författare som var positivt inställda till Sovjetunionen. Till exempel skriver E. Soini om Katri Vala, en företrädare för en grupp författare som heter "Tulenkantajat". Katri Vala "gör narr av skräck inför kommunismen» och kritiserar "patriotisk massaker" [Soini, p. 316].

I modern litteratur går det inte heller att beskriva historiska händelser utan att nämna Sovjetunionen. Skönlitterära verk om Sovjetunionen är efterfrågade i modern litteratur. Till exempel var S. Oksanens roman "Puhdistus" om Sovjet Estland (2008) och K. Lipsons "Kosmonautti" om en ung man från Murmansk (2008) populära bland läsare och kritiker. Romanerna tilldelades prestigefyllda priser. Moderna nordiska författare skriver om Sovjetunionen, men varje epok har sin egen vision av det förflutna. De idealerna som Katri Vala drömde om finns inte i moderna verk. Den här artikeln hänvisar till romanen av den finska författaren Kjell Westö "Hägring 38" (2013) och analyserar referenser till Sovjetunionen och den ryska kulturen. Westö skapar sina verk på svenska och fortsätter den långa historien av svensk litteratur i Finland. Hans romaner har redan blivit föremål för forskarnas uppmärksamhet. Man studerar tid och rum, stadsbild, flerspråkighet och språkväxling i hans romaner (M. Ekman, M. Ciaravolo, M. Mazzarella, B. Haagensen, J. Tidigs, K. Weckström m. fl.). Kjell Westös verk är av intresse för forskare både i Finland och utomlands, inklusive Sverige, Italien och Ryssland. Det noterades upprepade gånger att Westös stil kännetecknas av historiebeteckning [Hallila, Hägg, pp. 74–80; Finlands svenska litteratur 1900–2012, p. 296–299]. Forskare B. M. Zhachemukova och F. B. Beshukova i artikeln "Konstnärlig specificitet av en historisk roman som genre" skiljer begreppet "den

historiska romanen” som verk som kombinerar “historisk, social och humanistisk syn”, andel av fiktion i sådana verk “borde inte vara rådande” och begreppet av en historisk roman som ett verk om det förflutna, där “huvudpersonerna sammanfaller inte med historiska figurer, man berättar inte om stora historiska händelser, även om romanens handling bygger ofta på problemet av en persons öde vid ett avgörande historiskt ögonblick” [Zhachemukova, Beshukova, 2011]. Enligt vår uppfattning kan K. Westös verk höra till den andra romankategorin. Författaren själv sa i en intervju till det finska TV-och radioföretaget “Yle”: en historisk roman “...ska inte vara en historielectors föreläsning. Det finns många orsaker till att den här boken är 300 sidor och inte 550 sidor som min förra (“Hägring 38” — I. M.), men en av dem är att jag blivit bättre på att lägga det historiska stoffet in i berättelsen” [Svaetichin, Granquist, Sandelin, unable data]. K. Westö konstaterade att han medvetet kunde göra några kronologiska felaktigheter, men han tog alltid på allvar beskrivningen av “krig, död och förtryck” [Svaetichin, Granquist, Sandelin, unable data].

Romanen “Hägring 38” täcker en period på åtta månader år 1938 som nämns i titeln, med hjälp av retrospektiv utvidgas tidsramen till 1918. Handlingen sker huvudsakligen i Helsingfors. Huvudpersoner är advokat Klas Thune och hans sekreterare, Matilda Wiik. En viktig roll i boken spelas också av den så kallade “Onsdagsklubben”, bestående av Thunes vänner. Tack vare flera karaktärers närvaro i rampljuset får författaren en möjlighet att belysa det finländska samhällets inställning till beskrivna historiska händelser. Det är ingen slump att romanen fick flera pris, inklusive Nordiska rådets litteraturpris 2014 med kommentaren: “på stämningsmättad prosa levandegör ett kritiskt ögonblick i Finlands historia med bäring på vår samtid” [Kjell Westö fick Nordiska rådets litteraturpris 2014 för “Hägring 38”, unable data].

Enligt en forskare vid Helsingfors universitet, Giacomo Botta, “Westö erbjuder i sin typiska stil en myriad av små, obetydliga element, som konstruerar ett sanningsenligt och sammanhängande socialt och kulturellt lapptäcke” [Bottà, p. 85]. Detta är sant för romanen “Hägring 38”. Ett av element i ett sådant “lapptäcke” är referenser till sovjet-finska förbindelser genom Claes Thunes liv.

Huvudpersonen i romanen var tidigare diplomat och arbetade på finska legationen i Moskva. Thune var i tjänst under tio månader år 1936 och avgick för tidigt. Vid början av bokens händelser förblev livet i Moskva något förflutet för huvudpersonen.

En historiker V. Baryshnikov beskriver 1930-talet på följande sätt: "...inleddes den förhandlingsprocess initierad av Moskva, vilket uttrycktes i önskan att först ansluta Finland till det multilaterala regionala avtalet — den så kallade "östra pakten" och sedan till idén att underteckna en bilateral militär-politisk avtal. De sovjet-finska bilaterala förhandlingarna i denna riktning har redan gått in i den aktiva fasen sedan 1937, då den finska utrikesministern R. Holsti (Eino Rudolf Holsti — I. M.) anlände till Moskva på ett officiellt besök" [Baryshnikov, p. 19–20].

För bokens huvudpersonen har denna period av återupptagandet av förbindelserna mellan de två länderna ännu inte börjat. Som han själv medger återkom han från Moskva till Helsingfors eftersom "Det fanns inget arbete att utföra... Alla kontakter är bottenfrusna. Ingen handel, inget kulturutbyte, ingen turism heller" [Westö, p. 65]. Efter att ha återvänt från Moskva lämnade Claes Thune den diplomatiska tjänsten och återupptog sin advokatbyrå. Skildring av tidigare händelser och livet i Sovjetunionen uppstår i samtal med romanens karaktärer och i Thunes minnen.

Författaren ägnar inte så mycket uppmärksamhet åt beskrivning av det historiska sammanhanget som är inflätat i handlingen. Kjell Westö leder sin läsare in i 1930-talets verklighet. Bokens påhittade huvudperson, Claes Thune, träffar Juho Kusti Paasikivi, en framstående finsk politiker. Paasikivi talar om mötet med den andresekreteraren vid den sovjetiska ambassaden i Finland, Boris Yartsev, och den finska utrikesministern Eino Rudolf Holsti. Alla dessa figurer är litterära inkarnationer av riktiga personer. Enligt Paasikivi, under förhandlingarna med Finland, vill "Rådsrepubliken... ha garantier för att vi försvarar vårt territorium mot varje tänkbar tysk aktion i händelse av ett krig där Rådsrepubliken och Tyskland står mot varandra. De vill också ha baser längs vår kust, och erbjuder vapen och annan hjälp i utbyte" [Westö, p. 73].

Denna konversation har en historisk bakgrund, den sovjetiska och finska sidan genomförde verkligen hemliga förhandlingar år 1938. K. Mannerheim skriver om detta i sina memoarer: "Den 14 april bad den andre sekreteraren vid den sovjetiska ambassaden i Helsingfors Yartsev om ett brådskande möte med den finska utrikesministern Holsti <...> USSR, sade Yartsev, vill respektera Finlands självständighet och territoriella integritet, men Sovjetunionen är övertygad om att Tyskland planerar en attack mot Sovjetunionen, som inkluderar landning av trupper i Finland och deras ytterligare framsteg mot öster. Vad tyc-

er Finland om sådana stötande åtgärder? Om Tyskland får tillstånd att använda Finlands territorium för att attackera Sovjetunionen, kommer Sovjetunionen inte att vänta utan driver sina trupper så långt väster som möjligt, och Finland förvandlas till en operationsteater. Om Finland tvärtom tar en ståndpunkt som hindrar landningen av tyska trupper, är Sovjetunionen redo att erbjuda oss all möjlig militär och ekonomisk hjälp och kommer att åta sig att dra tillbaka sina trupper i slutet av kriget” [Mannerheim, 1999], samma sak beskrivs i historiska vetenskapliga verk [Baryshnikov, p. 19–20].

I romanen “Hägring 38” behöver författaren inte helt förmedla förloppet för detta hemliga möte, men huvudpersonen får information på grund av sin nära bekantskap med den politiska eliten (konversationen äger rum vid en privat mottagning med en av Thunes bekantar). Läsaren tillsammans med huvudpersonen spårar internationella relationers dynamik under tiden före kriget. Sådana referenser till Sovjetunionen påverkar inte direkt berättelsens utveckling, men utan dem är det sammanhang där handlingen äger rum oklart. Sovjet-finska politiska förbindelser nämns upprepade gånger på bokens sidor, dessa korta fraser blir ett slags “ankare” som binder fiktiva karaktärer och verklighet ihop, vilket ger handlingen vikt och trovärdighet. Som redan nämnts i Westös intervjuer är trovärdighet och noggrannhet i beskrivningen av händelser relaterade till kriget viktigt för författaren.

Sådana referenser kan betecknas som “objektiva”, eftersom de korrelerar med verkliga händelser. På samma sätt kan man hitta omnämningar av Dostojevskij och Gogol, Stravinsky, Chaliapin, etc. i romanen som visar utbildningsnivån av bokens karaktärer. Men det finns referenser till sovjetisk verklighet av en annan typ. Dem kommer att betecknas som “subjektiva”. De skiljer från den första typen med att beskrivningar presenteras för läsaren genom huvudkaraktärens syn, passerar genom hans uppfattning. Den mest slående illustrationen av detta är beskrivningen av Claes Thunes liv i Moskva.

Beskrivning av Sovjetunionens huvudstad i romanen “Hägring 38” får en negativ klang: här avslutades både Thunes diplomatisk karriär och hans äktenskap. Hans fru vägrade att flytta eftersom hon “litade inte på bolsjevikerna... i synnerhet inte på en sådan som Stalin” [Westö, p.22]. Moskva på 1930-talet framstår i romanen som en dyster stad med lykten av “billig parfym, unkna kläder och desinficeringsmedel. Och människorna är förskräckta. Nej, inte förskräckta. Panikslagna.

Man pratar inte med utlänningar överhuvudtaget, minsta felsägning kan leda till Lubjanka” [Westö, p. 66]. När man läser en sådan beskrivning av staden kan man inte låta bli att återvända till referenserna till Dostojevskij och Gogol. Westö, som urbanistisk författare, är i denna sammanhang en anhängare av dessa författare. Rysk klassisk litteratur har gått in i den nordiska litteraturens kulturella kontext. M. Ljunggren citerar en svensk kritiker Fredrik Böök som skrev: “Turgenev påverkade oss estetiskt, Tolstoj etiskt, Dostojevskij psykologiskt” [Ljunggren, 2020, p. 235–236]. Författaren känner till deras författarskap, vilket bevisas av referenser till rysk litteratur. Huvudpersonen i romanen besöker sin vän på ett psykiatriskt sjukhus. På vägen dit funderar Thune motvilligt hur sådana inrättningar kan ordnas: “Thune hade ingen aning om varifrån de grymmaste bilderna kom, men han sammankopplade dem instinktivt med snö och kyla. Kanske, tänkte han i ett försök att förhålla sig analytiskt, hade han dem från Dostojevskij eller Gogol eller någon annan av de stora döda ryssarna, eller möjligen från någon av de svenska proletärförfattarna vars skildringar av fattigfolks lidanden kommit så på modet” [Westö, p. 239]. Baserat på denna referens kan man anta att Kjell Westö kunde ha upplevt påverkan av rysk litteratur i sina beskrivningar av Moskva och flyttat kunskapen om Petersburg till Sovjetunionens huvudstad.

Westö undviker att beskriva några specifika historiska fakta, även om Thune på sin tjänst kunde ha varit hängiven till några hemligheter i de finsk-sovjetiska relationerna. Förföljning blir vanlig: “Bilen som följde på diskret avstånd varje gång Thune, handelsattachén Nykopp eller någon av de andra bestämt sig för en utflykt till en flodbank eller en by utanför staden” [Westö, p. 184]. På grund av sin social ställning möter Thune, anställd på den diplomatiska tjänsten, den uppdelningen som finns i det sovjetiska samhället: fattigdom och lyx existerar samtidigt i en stad: “Den gammaleuropeiska lyxen i Hotell Metropols balsal, champagne och hummer för de invigda i en stad där människorna gick klädda i trasor och butikshyllorna gapade tomma” [Westö, p. 184]. Det är underligt att en annan finsk författare Olavi Paavolainen beskrev en liknande kontrast, men i förhållande till det förrevolutionära Ryssland. Han tyckte att sovjetisk verklighet var en ny industriell värld, bilarnas värld, lättviktskonstruktioner, kulturhus. E. Soini skriver: “två osammanhängande världar, två S:t Petersburgs ansikten påminde författaren om en näckros, “som lyser med magnifika vita och gula blommor,

men vars långa och otäcka rötter krullar nära den giftiga botten” [Soini, p. 303], och noterar också hur “författarens blick stannar vid glittrande juveler i Mariinsky teater parkettställen och kostymer av balleriner” [Soini, p. 302].

Det är en intressant sammanträffande med det intryck som Ryssland gjorde på Selma Lagerlöf som reste till Moskva år 1912. Hon besökte en framställning av “Hamlet” och beundrade den för uppmärksamhet till små detaljer och kultursymbolik. Trots detta srev hon: “Jag skulle inte ha velat stanna där. Det skrämde mig” [Lagerlöf, 1945]. Resan tog plats tidigare än revolutionen inträffade, men hon var negativt inställd till den: “Sedan gingo åter några år. Världskriget kom. Den första ryska revolutionen kom. Den var kanske inte så oblodig, som det först sades, men den ingav i alla fall mera förhoppning än förskräckelse. Det var ingen jordbävning, bara en liten jordstöt.

Men så, i höstens mörker, kom Lenins revolution. Den riktiga jordbävningen började, marken gungade, Neva fylldes med lik, mordet härjade över hela Ryssland, en hel samhällsklass förintades.

Jag för min del blev inte förvånad, då allt detta hände. Jag hade sett det, vetat det långt förut. Jag hade försökt att inte tro på det varsel som jag hade mottagit, men innerst inne hade jag vetat, att det skulle gå i uppfyllelse” [Lagerlöf, 1945]. Så man ser att ett sådant sätt att beskriva Lenins revolution uppstod mycket tidigare än Westö eller Paavolainen gjorde det.

Revolutionens symbolik och stor omfattning av firandet känns konstiga och främmande för Claes Thune. Westö och Paavolainen beskriver parader på samma sätt. Men om Westös karaktär känner sig deprimerad, beundrar dem Paavolainen: “Vackra Italien är armén!” [Paavolainen, p. 172–173]. O. Paavolainen är ett vittne till händelserna som han skriver om. Hans första intryck av revolutionära omvandlingar, upp till en viss punkt, korrelerades med idéerna av den litterära gruppen “tulenkantajat” (“eldbärare”), (för mer information, se E. G. Soinis verk). Kjell Westö skriver om 1930-talet med en annan bakgrund. Han har till sitt förfogande både historisk information om utvecklingen av händelser, många dokument som Paavolainens samtida inte kunde veta om och fiktion. I romanen “Hägring 38” beskrivs därför festparaden på följande sätt: “Rött, rött, rött överallt, och så strålkastarna som svepte över de breda huvudgatorna och de ödsliga torgen, över skolbarnen och studenterna som marscherade i raka led med flaggor i händerna” [Westö,

p. 184]. Efter paraden uppmärksammar hjälten att flaggan vinkar över Kreml utan vind (Thunes kollega föreslog att det är på grund av en vindmanskin): “Thune tittade på den strålkastarupplysta, rastlöst böljande flaggan. I höstkvällen såg den märkligt mörk ut, som en blodpöl som rann fram och åter med natthimlen som fond” [Westö, p. 86]. Intressant nog nämnades flaggans blodiga färg i en dikt av den norska poeten Rudolf Nilsen. Hans diktsamling “På Gjensyn” (1926) innehåller en dikt “Fanen på Kreml”. Flaggan i dikten beskrivs på så sätt:

“Da blusset det i mørket —
et blodrødt flammespill.
Og det var Kremles fan
i sterk elektrisk ild.
Den vaier över Lenins grav
og ser över alla hav!” [Nilsen, 1926]

Trots liknande ordval är Nilsens inställning till en symbol för Sovjetunionen exakt motsatt än Westös. Flaggan blir en symbol för seger: “Et grånet hjerte bringer nederlaget — ved fanen över Kreml seirer vi!” [Nilsen, 1926]. Denna beskrivning är en illustration av den positiva uppfattningen av Sovjetunionen i litteraturen.

Återigen, med hjälp av flera inte särskilt långa beskrivningar, skapar Kjell Westö en bild av Sovjetunionens huvudstad. Tack vare sin ställning kan huvudpersonen i boken se både livets glanssida, där en del av befolkningen har allt de vill, marscherar med glädje, firar årsdagen till revolutionen och en annan sida. Han ser människor i nöd, de är skrämde. Samtidigt måste han vara mycket försiktig för att förbli säker under de sovjetiska myndigheternas kontrollförhållanden. Kombinationen av alla faktorer kom på en tidigare framgångsrik diplomat att lämna sin tjänst i förtid. Varken kollegor eller bekanta förstod honom: utåt utvecklades Thunes karriär mycket bra, men huvudpersonen, med hans känslighet och liberala åsikter, kunde inte komma till rätta med omvärlden: “Jag började hata hela staden, erkände Thune. Eller inte själva staden. Men stämningen i den” [Westö, p. 65].

Endast några få beskrivningar lägger positiva egenskaper till bilden av Moskva. Thune, som har en känslig själ, lägger märke till den omgivande naturen: “Floden glittrar som silver. Det sista solljuset färgar kyrkkupolerna brandröda, skymningen är lång och sval” [Westö, p. 67]. Sommaren i huvudpersonens minnen ser annorlunda ut: “Den förra,

hans enda i Moskva, de sista veckorna innan han flyttade hem till Helsingfors, den fruktansvärda hettan, lukten av brandrök, det vita poppel-dunet som låg som klubbigt snö längs gatorna när trädens blomning var över” [Westö, p. 166].

Genom att sammanfatta Thunes minnen om Moskva och dess invånare kan man dra slutsatsen att Kjell Westö beskriver historiska bakgrunden med faktaurval som skapar den atmosfär som är nödvändig för det litterära uttrycket och har till sin förfogande all kunskap om stalinismens era samlad under 1900-talet. Inte alla de fakta som beskrivs är sanna. Det råder ingen tvekan om att en så dystert beskrivning av Sovjetunionen i minne av romanens huvudperson framträder som en kombination av ett antal orsaker. Claes Thune befann sig i en främmande miljö. Rädslan som Thune ser omkring sig tvingar honom att lämna Moskva. Thune har till och med tankar om att han kanske inte kan bo i en storstad alls: “Plötsligt slog det honom att han kanske inte var stadsmänniska alls... Den urbana civilisationen förstörde människan, gjorde henne inte bara jäktad och irriterad utan också svag och bortklemad. Stadskulturen förde henne bort från den ursprungliga tillvaro där hon levde med ett litet fåtal av sina artfränder och bejakade sin kroppslighet och sina friskaste instinkter” [Westö, p. 187]. Det verkar vara viktigt att notera att författaren i detta ögonblick spårar Sovjetunionens övergång till en ny industriell värld, ett nytt sätt att leva. För Thune är detta sätt att leva olämpligt. Osämja i politiska åsikter skapar intern konflikt. Med lite flexibilitet kunde Thune stanna vid legationen i Moskva och återvända till Helsingfors med en bra prestationslista. Han gör emellertid ett annat val och lämnar sin tjänst i förtid. Författaren förvärrar dramat i hjältens själ, eftersom Thune upplever samtidigt en kris i sitt personliga liv, han förstår att hans fru snart kommer att lämna honom. Naturligtvis lämnar detta också ett tragiskt intryck på Thunes uppfattning om världen och om framtid.

Minnen om livet i Moskva brast in i huvudpersonens vardag även efter hans återkommande till Helsingfors. När han besöker en konsert där allmänheten såg ett nytt musikinstrument — theremin, ser Thune tre personer som talar ryska. Det första uttrycket — två bevakar den tredje. Denna tredje verkar vara skrämmd och försvarslös, men efter ett ögonblick förändras situationen: den tredje, skrattar, klappar den andra på axeln. I detta ögonblick uppstår upplevelsen av det förflutna i karaktärens uppfattning av nuet.

För att skugga Thunes uppfattning inför författaren en sekundär karaktär i berättelsen, som bara dyker upp flera gånger på romanens sidor, men som är av intresse i denna artikel. Denna karaktär är en rysk emigrant. Han har bott i Finland under lång tid, nästan assimilerade och fick en framträdande position i de högsta kretsarna i det Helsingfors svensktalande samhället. Thune beskriver honom så här: “‘Gera’ Gerasimoff hade tvingats fly från sitt älskade Petrograd vintern 1919. Han avskydde bolsjevikerna, vägrade ta stadsnamnet Leningrad i sin mun” [Westö, p. 127]. Med denna karaktär diskuterar Thune paralleller i den politiska strukturen i Sovjetunionen och Tyskland: “Våra ideal och våra fria handlingar stämmer inte alltid överens. Viska till en människa att ingen kommer att våga döma henne vad hon än gör: historien visar att de flesta av oss då förfaller till excesser” [Westö, p. 129].

Omnämmandet av Sovjetunionen i “Hägring 38” kan delas i tre grupper: huvudpersonens minnen om flera månader i Moskva, information om Sovjetunionens politiska förbindelser med Finland och allmänna kulturella fakta. Författaren ägnar lite uppmärksamhet åt politik i romanen, politik blir bakgrunden för utveckling av litterära karaktärers åsikter. Dess samklang eller oenighet med vad som händer inom och utanför landet avslöjar deras personliga drag och illustrerar känslor som rådde i det finska samhället under 1930-talet. Westö fokuserar sig på beskrivningen av den svenska delen av Helsingforsborna. Det får man se i Claes Thunes interaktion med andra karaktärer, inklusive hans vänner. Huvudkaraktärens minnen domineras av negativa nyanser. En sådan känsloruppsättning uppstår på grund av objektiva och subjektiva faktorer. På den objektiva sidan blev flera månader i Moskva en påfrestning för Thune på grund av skillnaden i mentalitet och inställning till kommunismens idéer, mer exakt, dess yttre manifestation i Moskvas verklighet på 1930-talet. På den subjektiva sidan var denna tid en period av hjältens personlighetskris, som satte sin prägel på verklighetsuppfattningen. För att sammanfatta noterar jag: den episoden som beskriver Thunes liv i Moskva berikar verkets handling. Förbindelserna med Sovjetunionen spelade en viktig roll i Finlands utrikespolitik under 1930-talet, så författarens val av huvudpersonens arbetsplats är inte alls oavsiktligt. Samtidigt utvidgar författaren romanens geografiska räckvidd, förklarar den politiska bakgrunden till de situationer som romanens karaktärer hamnar i och genom all detta belyser deras personliga drag.

REFERENCES

- Baryshnikov V.N. USSR and Finland: on the question of circumstances and time of decision making on the beginning of the “winter war”. *Bulletin of St. Petersburg State University*. Ser. 2, 2016. Issue 2. P.18–36. (In Russian)
- Bottà G. Sacredness Lost and Found in a Helsinki Suburb: Views from Maunula’s International Classes. *Deshima*, 2013. No. 7. P.71–87.
- Hallila M., Hägg S. History and Historiography in Contemporary Finnish Novel. *AVAIN — The Finnish Review of Literary Studies*. 2007. No. 4. P.74–80.
- Kjell Westö fick. *Nordiska rådets litteraturpris 2014 för “Hägring 38”*. Available at: <https://www.norden.org/sv/news/kjell-westo-fick-nordiska-radets-litteraturpris-2014-hagring-38> (accessed: 27.05.2020)
- Lagerlöf S. *Tal på Svenska akademien högtidsdag den 20 december 1926. Från skilda tider II*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 1945. Available at: <https://litteraturbanken.se/f%C3%B6rfattare/Lagerl%C3%B6fS/titlar/Fr%C3%A5nSkildaTider2/sida/46/etext> (accessed: 02.09.2020)
- Ljunggren, M. Fredrik Böök och det första ryska Nobelpriset i litteratur. *Nya Argus*. 2020. No. 7–8. S.235–237. Available at: <http://www.kolumbus.fi/nya.argus/2020/7-8/fredrik-book-ryska-nobel-litteratur-magnus-ljunggren-nyaargus7-8-2020.pdf> (accessed: 02.09.2020).
- Mannerheim K.G. *Memoirs*. Moscow, 1999. Available at: <http://militera.lib.ru/memo/other/mannerheim/09.html> (accessed: 05.06.2020).
- Nilsen R. *På gjensyn*. Available at: <https://marxists.architexturez.net/norsk/reference/nilsen/gjensyn/fanen.html> (accessed: 02.09.2020).
- Paavolainen O. *Risti ja Hakaristi*. Jyväskylä Helsinki: Gummerus, 2005. 358 s.
- Pesonen P. Soviet literature in Finland. *SLAVICA HELSINGIENSIA*. 2008. Vol. 35. S. 300–310. Available at: <http://www.helsinki.fi/slavicahelsingiensia/preview/sh35/pdf/25.pdf> (accessed: 30.05.2020).
- Soini E. G. *Interpenetration of Russian and Finnish literature in the first half of the 20th century*. Moscow: Yask House Publ., 2017. 446 p. (In Russian)
- Svaetichin K., Granquist D., Sandelin P. *Hur skriver man en historisk roman*. Available at: <https://svenska.yle.fi/artikel/2013/08/21/hur-skriver-man-en-historisk-roman-kjell-westo> (accessed: 27.05.2020).
- Tidsskildaren Westö. *Finlands svenska litteratur 1900–2012*. Ed. by M. Ekman. Svenska litteratursällskapet i Finland: Stockholm, 2014. S. 296–299.
- Westö K. *Hägring 38*. Stockholm: Bonniers, 2013. 299 s.
- Zhachemukova B.M., Beshukova F.B. Artistic specifics of the historical novel genre. *Bulletin of the Adygea State University*. Series 2: Philology and art history, 2011, No. 1. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/hudozhestvennaya-spetsifika-zhanra-istoricheskogo-romana> (accessed: 05.07.2020).

Irina Matashina

*Institute of Linguistics, Literature and History of Karelian Research Centre,
Russian Academy of Sciences*

THE IMAGE OF SOVIET REALITY IN KJELL WESTÖ'S NOVEL "MIRAGE 38"*

For citation: Matashina I. The image of soviet reality in Kjell Westö's novel "Mirage 38". *Scandinavian Philology*, 2020, vol. 18, issue 2, pp. 344–355.
<https://doi.org/10.21638/11701/spbu21.2020.209> (In Swedish)

The article is dedicated to the novel of the modern Finnish-Swedish writer Kjell Westö, "Mirage 38" (published in 2013). The action takes place in the 1930s, and an important role in the work is played by the description of the historical background, within which the storylines develop. The author could not ignore Finland's foreign policy relations, including relations with the Soviet Union. Such references are the subject of analysis in this article. The historical facts mentioned in the novel are, for the most part, genuine, since Westö takes seriously the factual preparation of his works. Nevertheless, some events are covered through the prism of perception of the protagonist, therefore, they cannot claim to be objective. Moscow in the novel "Mirage 38" appears as a bulwark of urban civilization, in which a new way of life is emerging. The main character, having been assigned to the capital of the country, experiences a dissonance of his inner attitude with what he encounters in reality. The depiction of Soviet reality in the novel bears the imprint of the knowledge available in the 20th century about the era of Stalinism, and therefore is strikingly different from the impressions that contemporaries of the described historical period had. Also, the writer's acquaintance with Russian literature could have had an impact, since the work mentions its representatives, and the main character discusses their influence on his mood. The correlation of objectively depicted historical facts with the subjective perception of Westö's characters creates a unique atmosphere that critics appreciated and later awarded the novel "Mirage 38" with a prestigious award.

Keywords: Swedish literature of Finland, 20th century, Kjell Westö, image of the Soviet Union.

Irina Matashina

Postgraduate Student,

Institute of Linguistics, Literature and History of Karelian Research Centre,

Russian Academy of Sciences,

11, ul. Pushkinskaya, Petrozavodsk, 185910, Russia

E-mail: irinadesh@mail.ru

Маташина Ирина Сергеевна

аспирант,

Институт языка, литературы и истории

Карельского научного центра Российской академии наук

Россия, 185910, Петрозаводск, ул. Пушкинская, 11

E-mail: irinadesh@mail.ru

Received: June 25, 2020

Accepted: August 30, 2020

* With the support from the RFFR (Russian Foundation for Fundamental Research) (grant No. 20-012-00171 A).